

14.6.2007

מסקנות מסכמות של ועדת האמנה בדבר ביעור כל צורות האפליה הגזעית (CERD)¹

ישראל

1. הוועדה בחנה את הדו"חות העשירי עד השלושה-עשר של ישראל, אשר הוגשו במסמך מאוחד (CERD/C/471/Add.2)² בישיבותיה מספר 1794 ו-1795 (CERD/C/SR.1794 ו-1795), אשר נערכו ב-22 וב-23 לפברואר 2007. בישיבותיה מספר 1810 ו-1813 (CERD/C/SR.1810 ו-1813), שנערכו ב-6 וב-8 למרץ 2007, הוועדה אימצה את המסקנות הבאות.

א. הקדמה

2. הוועדה מעריכה את המשלחת הגדולה, ומברכת על הגשת הדו"ח הכולל נתונים סטטיסטיים ומידע ביחס ליישום האמנה בישראל. הוועדה מצרה על כך שרבות משאלותיה, אשר נשלחו למדינה מראש, נותרו ללא מענה.
3. הוועדה מצרה על כך שלמרות בקשותיה במסקנות המסכמות הקודמות של הוועדה, הדו"ח לא הכיל מידע אודות ה'שטחים הכבושים', לאור עמדת המדינה לפיה האמנה אינה חלה בהם. עם זאת, הוועדה מעריכה את נכונות המשלחת לענות על חלק מהשאלות שהוצגו בפניה בנושא זה, תוך עמידה על עמדת המדינה בנושא.
4. הוועדה מציינת בסיפוק את תרומתם של ארגונים לא ממשלתיים רבים להליך שהובא בפניה. עם זאת, הוועדה הביעה דאגתה מאי ההתאמה בין הערכות המדינה מחד גיסא, להערכותיהם של הרוב המכריע של ארגונים אלו מאידך גיסא, בדבר היקף יישום הוראות האמנה בידי המדינה.
5. בהתייחס לכך שהדו"ח הוגש באיחור של יותר מחמש שנים, הוועדה מבקשת מישראל לכבד את זמני ההגשה של דו"חות עתידיים.

¹[http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/25b04cc5637c586bc1257307005263ce/\\$FILE/G0742279.pdf](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/898586b1dc7b4043c1256a450044f331/25b04cc5637c586bc1257307005263ce/$FILE/G0742279.pdf)

²http://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&ved=0CCgQFjAA&url=http%3A%2F%2Funispal.un.org%2F%2FUNISPAL.NSF%2F0%2F2BDD7E85EF7D40D8852571110054CB37&ei=0_RhT7iZK-X34QSYt7WyCA&usg=AFQjCNGJYN5OdKgrMVSNNnYI7IMHLTaBKw

ב. היבטים חיוביים

6. הוועדה מציינת בעניין את תפקידו של בית המשפט העליון במאבק באפליה על רקע גזעי, בנושאים כגון הקצאת קרקעות מדינה, כפי שנידון בעניין קעדאן נ' מנהל מקרקעי ישראל³.
7. הוועדה מציינת לחיוב את החקיקה המדינית המיישמת את סעיף 4 לאמנה, כמו גם את מאמצייה של ישראל להתמודד עם נושא האלימות והגזענות הקשור לכדורגל.
8. הוועדה מברכת על תכניות העדפה מתקנת המבטיחות את שיפור הייצוג של קבוצות מיעוט בשירות הציבורי ובחברות ממשלתיות, ומעודדת את המדינה להגביר את מאמצייה בתחום זה.
9. הוועדה מציינת לחיוב את המינוי הראשון של ערבי ישראלי כחבר קבינט.
10. הוועדה מברכת על חקיקת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2001.
11. הוועדה מציינת בהערכה את הצעדים שננקטו בשירות הציבורי על מנת לאפשר לעובדים שהינם בני מיעוטים לקיים מסורות ומנהגים תרבותיים ודתיים במקום העבודה.
12. הוועדה מברכת על מאמצי המדינה לשפר את מעמד השפה הערבית, ובמיוחד הצעדים שננקטו על מנת להוסיף את השפה הערבית לכל השילוט הבין-עירוני הקיים, לרבות בכבישים ראשיים, כמו גם לשלטים ברשויות המקומיות, ברשויות בהן קיים מיעוט ערבי.

ג. גורמים וקשיים המונעים את יישום האמנה

13. בהקשר של האלימות הקיימת, הוועדה מכירה בקשיים העומדים בפני ישראל ליישום מלא של האמנה. בהתאם להוראות האמנה, על המדינה להבטיח שאמצעים ביטחוניים הננקטים בתגובה לחשש ביטחוני כפופים לעקרון המידתיות, ואין מפלים בכוונה תחילה או בפועל כנגד ערביי ישראל, או פלסטינים ב'שטחים הכבושים', ושהאמצעים הננקטים מיושמים תוך כיבוד זכויות אדם ועקרונות הדין ההומניטארי הבינלאומי הרלוונטיים.
14. הוועדה שבה ומצהירה על עמדתה לפיה התנחלויות ישראליות ב'שטחים הכבושים', ובגדה המערבית בפרט, לרבות מזרח ירושלים, לא רק שאינן חוקיות על פי המשפט הבינלאומי, אלא שהן מהוות מכשול למימוש זכויות האדם על ידי האוכלוסייה כולה, ללא הבחנה הנובעת מרקע לאומי או אתני. פעולות אשר משנות את המבנה הדמוגרפי של ה'שטחים הכבושים' הינן מדאיגות בהקשרי הפרות זכויות אדם והדין ההומניטארי הבינלאומי.

³ בג"ץ 6698/95 קעדאן נ' מנהל מקרקעי ישראל, נד(1) 258 .

ד. דאגות והמלצות

15. הוועדה מציינת, תוך התחשבות בהבהרה שניתנה בעל פה על ידי המשלחת, את העדר המידע על הגיוון האתני של האוכלוסייה היהודית בישראל, ובפרט בהקשר של חוק השבות, התש"י-1950.

ישראל מתבקשת להעביר מידע ביחס לפלורליזם האתני בקרב האוכלוסייה היהודית בישראל, על מנת לאפשר הבנה מלאה בנוגע ליישום הוראות האמנה בתחומי השיפוט של ישראל.

16. הוועדה מברכת על קיומם של מספר חוקים האוסרים על אפליה גזעית, לרבות בתחומי הבריאות, התעסוקה, החינוך וגישה למוצרים ולשירותים, ואף לוקחת בחשבון את המידע שנמסר מפי המשלחת ביחס ליוריספרודנציה של בית המשפט העליון. עם זאת, הוועדה מודאגת מהעדר הוראת חוק בדבר שוויון ואיסור אפליה על רקע גזעי במסגרת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (1992), המשמש כמגילת זכויות האדם של ישראל (סעיף 2 לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל לחוקק נורמות במעמד עליון בדין המדינתי המבטיחות שוויון ואוסרות על אפליה גזעית.

17. הוועדה מברכת על ההצהרה מפי המשלחת לפיה אופייה היהודי של המדינה אינו מאפשר להפלות בין אזרחי המדינה. היא מציינת גם הצהרה לפיה ההבדל המהותי היחיד בין מימוש זכויות האדם של היהודים לבין אזרחים אחרים טמון בזכות להגר לישראל במסגרת חוק השבות, וכי מטרת העדפה זו הינה לפתח זהות לאומית במדינה. עם זאת, הוועדה מודאגת מדיווחים לפיהם העדפה זו מתבטאת בזכויות יתר נוספות, ובפרט גישה לאדמות ולהטבות אחרות (סעיפים 1,2,5 לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל להבטיח שהגדרת ישראל כמדינת הלאום היהודי אינה מובילה לאפליה שיטתית, הדרה, הגבלה או העדפה בהתבסס על גזע, צבע, מוצא, או רקע לאומי או אתני ביחס למימוש זכויות אדם. הוועדה מבקשת מהמדינה מידע נוסף לגבי האופן שבו ישראל רואה את התפתחות הזהות הלאומית של כלל אזרחיה.

18. הוועדה מביעה דאגה ממניעת זכות השיבה של הפלסטינים, ומניעת זכותם לאדמותיהם (סעיף 5(ד) ו-5(ד)5 לאמנה)

הוועדה חוזרת על עמדתה מהמסקנות המסכמות הקודמות בנוגע לעניין זה, ומפצירה במדינה להבטיח זכות שיבה שוויונית של הפרט לארצו כמו גם זכות שוויונית לרכוש.

19. הוועדה מצרה על כך שלא קיבלה די מידע מהמדינה על מעמדן, סמכויותיהן ותחומי אחריותן של ההסתדרות הציונית העולמית, הסוכנות היהודית והקרן הקיימת לישראל, כמו גם אודות תקציביהן והקצאת המשאבים לטובתן. הוועדה מודאגת ממידע לפיו ארגונים אלו מנהלים קרקעות, דיור ושירותים לטובת האוכלוסייה היהודית בלבד (סעיפים 2,5 לאמנה).

הוועדה מפצירה בישראל לוודא כי ההסתדרות הציונית העולמית, הסוכנות היהודית והקרן הקיימת לישראל מחויבות בפעילותן לעקרונ של אי-אפליה.

20. הוועדה מציינת בדאגה כי חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) התשס"ג-2003 משהה את אפשרות מתן אזרחות ישראלית ותעודת תושבות לתושבי ה'שטחים הכבושים', לרבות באמצעות איחוד משפחות, למעט בנסיבות מוגבלות, מסוימות ובכפוף לשיקול דעת. לאמצעים אלו ישנה השפעה בלתי מידתית על ערביי ישראל המבקשים להתאחד עם משפחותיהם בישראל. בעוד שהוועדה מכירה בכך שמטרת החקיקה, דהיינו הבטחת ביטחון האזרחים, הינה לגיטימית, הוועדה מודאגת מכך שאמצעים "זמניים" אלו חודשו באופן שיטתי, והורחבו לאזרחי "מדינות אויב". הגבלה כזו כנגד לאום או קבוצה אתנית בכללותה אינה הולמת את הוראות האמנה, ובפרט את ההוראה לפיה המדינה מתחייבת להבטיח שוויון בפני החוק לכל (סעיפים 1,2,5 לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל לבטל את חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) ולבחון מחדש את מדיניותה בנושא, במטרה לאפשר איחוד משפחות על בסיס של אי-אפליה. על ישראל להבטיח כי הגבלות על איחוד משפחות הינן הכרחיות לחלוטין ומוגבלות בהיקפן, ואין להחילן על בסיס לאום, מקום מגורים או השתייכות לקהילה מסוימת.

21. הוועדה מציינת בדאגה כי שירות צבאי מספק יתרון בגישה לשירותים ציבוריים שונים, כגון בתחום הדיור והחינוך. מדיניות כאמור אינה עומדת בקנה אחד עם האמנה, מכיוון שמרבית ערביי ישראל אינם נוטלים חלק בשירות לאומי.

הוועדה ממליצה כי ישראל תנקוט באמצעים על מנת להבטיח לכולם נגישות לשירותים ציבוריים ללא אפליה, ישירה או עקיפה, המבוססת על גזע, צבע, מוצא אתני או לאומי.

22. הוועדה מציינת בדאגה עמוקה כי ישנם "מגזרים" שונים לאזרחים יהודים וערבים, ובפרט בתחומי הדיור והחינוך, וכי על פי מידע מסויים שהתקבל, הפרדה זו מובילה למימון ולטיפול מפלים. הוועדה מצרה על כך שהמידע שהמדינה הציגה בעניין זה לא היה מפורט דיו (סעיפים 3,5,7 לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל להעריך עד כמה תחזוקת ה"מגזרים" הנפרדים ליהודים ולערבים עשויה להוביל לאפליה גזעית. על המדינה לפתח וליישם מדיניות ופרויקטים במטרה להימנע מהבחנה בין קהילות, במיוחד בכל הנוגע לדיור ולחינוך. על ישראל לעודד דיור וחינוך מעורבים יהודים-ערבים ולקדם חינוך בין-תרבותי.

23. הוועדה מברכת על החלטת בית המשפט העליון בעניין קעדאן נ' מנהל מקרקעי ישראל (2000) וקבוצת שדה נחום ואחרים נ' מנהל מקרקעי ישראל (2002)⁴, בהם בית המשפט העליון פסק שאין להקצות קרקעות מדינה על סמך קריטריון מפלה או למגזר מסוים. הוועדה מציינת גם כי מנהל מקרקעי ישראל אימץ קריטריונים חדשים בעקבות הפסיקה, אשר חלים באופן שווה לגבי כלל

הפונים. הוועדה עודנה מודאגת שהתנאי לפיו על המבקש להיות "מתאים לחיים ביישוב קטן וקהילתי" עלול לאפשר בפועל, הדרה של ערביי ישראל מחלק מהקרקעות שבשליטת המדינה (סעיפים 5(ד),5(ה),2,3 לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל לנקוט בכל האמצעים כדי להבטיח שהקצאת קרקעות תעשה ללא אפליה ישירה או עקיפה על בסיס גזע, צבע, מוצא אתני או לאומי. על ישראל לבחון את משמעות והשלכת הקריטריון של התאמה חברתית בהקשר זה.

24. הוועדה מציינת את מאמצי המדינה לקדם פיתוח בקרב המגזר הערבי, ובפרט באמצעות התכנית הרב-שנתית (2001-2004). עם זאת, הוועדה עודנה מודאגת מכך שרמת החינוך בקרב ערביי ישראל, הפחותה מזו של המגזר היהודי, מהווה מחסום בדרכם לתעסוקה, ומכך שהכנסתם הממוצעת נמוכה באופן משמעותי מזו של האזרחים היהודים. הוועדה מודאגת גם מהפערים אשר עדיין קיימים בשיעורי תמותת התינוקות ותוחלת החיים בין המגזר היהודי והלא יהודי, ומכך שנשים ונערות בנות מיעוטים הן לעיתים קרובות הסובלות העיקריות מהקיפוח (סעיפים 2 ו-5(ה) לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל להגביר את מאמציה להבטחת שוויון זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות לערביי ישראל, במיוחד זכותם לעבודה, חינוך ותרבות. על המדינה להעריך עד כמה אפליה כביכול של מעסיקים כנגד ערבים, קיומן של משרות מצומצמות בלבד בסמיכות לקהילות ערביות ומחסור במעונות יום בכפרים ערביים מהווים גורם לשיעורי האבטלה הגבוהים בקרב הערבים. כמו כן, בהתייחס להמלצת הוועדה הכללית מספר 25 (2000) בדבר ההיבט המגדרי של אפליה גזעית,⁵ הוועדה ממליצה למדינה לבחון את מצבן של נשים ערביות בהיבטים אלו.

25. הוועדה מביעה דאגה לגבי העתקת מקום מגוריהם של תושבי הכפרים הבדואים הלא מאושרים (במקור - לא מוכרים - א.ל.) באזור הנגב/נקב לערים מתוכננות. בעודה מציינת את הבטחת המדינה שתכנון ערים אלו נעשה בשיתוף נציגי האוכלוסייה הבדואית, הוועדה מודאגת מכך שלא ניכר שהמדינה בחנה אפשרויות אחרות למעט העתקת מקום מגוריהם, וכי העדר אספקת שירותים בסיסיים לאוכלוסייה הבדואית עלול לכפות עליהם, הלכה למעשה, את המעבר לערים המתוכננות (סעיפים 2, 5(ד) ו-5(ה) לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל לבחון חלופות אפשריות להעתקת מקום מגורי תושבי הכפרים הבדואים הלא מאושרים בנגב לעיירות מתוכננות, בייחוד הכרה בכפרים הלא מאושרים והכרה בזכותם של הבדואים לבעלות, פיתוח, שליטה ושימוש בקרקעות ובמשאבים המשותפים השייכים להם, או שנעשה בהם שימוש על ידם. הוועדה ממליצה למדינה להגביר את תהליך ההיוועצות עם תושבי הכפרים, ומציינת כי בכל מקרה, על ישראל לקבל את הסכמתה מדעת של האוכלוסייה המושפעת ממהלך העתקת המגורים, טרם ביצועו.

⁴ בג"ץ 3939/99 קיבוץ שדה נחום ואחרים נ' מנהל מקרקעי ישראל ואחרים, פ"ד נו(6) 25, 64.

⁵ [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/76a293e49a88bd23802568bd00538d83?Opendocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/76a293e49a88bd23802568bd00538d83?Opendocument)

26. הוועדה מציינת לחיוב את החקיקה האוסרת על עיכוב דרכוניהם של עובדים זרים⁶ ועל גביית דמי תיווך בידי סוכנויות כוח אדם,⁷ ומתירה לעובדים הזרים להחליף מעסיק מבלי לאבד את היתרי העבודה שלהם.⁸ עם זאת, הוועדה מצרה על כך שלא קיבלה מידע מספק בדבר יישומם של חוקים אלו (סעיף 5(ה)(1) לאמנה).

על ישראל לעשות כל מאמץ על מנת להבטיח את יישומם המלא של החוקים הללו, ולספק לוועדה מידע מפורט, לרבות נתונים סטטיסטיים, בנושא זה. הוועדה מפנה את תשומת ליבה של ישראל להמלצתה הכללית מספר 30 (2004) בדבר זכויות של אנשים שאינם אזרחי המדינה,⁹ ומעודדת את ישראל לאשרר את האמנה בנוגע להגנה על עובדים זרים ובני משפחותיהם.

27. הוועדה מביעה דאגה ממידע לפיו בחינות הפסיכומטרי, המשמשות לבדיקת התאמה, יכולת ואישיות, מפלות גישה ערבים למוסדות להשכלה גבוהה באופן עקיף, ומכך שהמדינה לא הגיבה על טענה זו כפי שנתבקשה (סעיפים 2, 5(ה)(5) לאמנה).

על ישראל להבטיח שהגישה למוסדות להשכלה גבוהה מובטחת לכל ללא אפליה, ישירה או עקיפה, על סמך גזע, צבע, או מוצא תרבותי או אתני.

28. הוועדה מביעה דאגה ממידע לפיו קיימים מספר דברי חקיקה בישראל המקימים מוסדות תרבות יהודיים, בעוד שאין חוקים המקימים מרכזים דומים לאזרחים הערבים, וכן שניתנת רמת הגנה שונה למקומות קדושים ליהודים לעומת אלה של לא יהודים. הוועדה מצרה על כך שהמדינה לא השיבה לטענות אלו כפי שנתבקשה (סעיפים 2, 5(ד)(7), 5(ה)(6) ו-7 לאמנה).

על ישראל להבטיח כי החוקים והתוכניות יוקדשו באופן שוויוני לקידום של מוסדות תרבותיים והגנה על מקומות קדושים גם של יהודים וגם של שאר הקהילות הדתיות האחרות.

29. הוועדה מצרה על כך שהמדינה לא סיפקה מידע מפורט כפי שנתבקשה אודות מספר התלונות, החקירות, כתבי האישום והתביעות ביחס למעשים הפלילים לפי סעיפים 133 ו-144 א-ה לחוק העונשין (הנוגעים למעשי המרדה ופרסום הסתה), ולתוצאות הליכים אלו. הוועדה מודאגת ממידע לפיו פרקליט המדינה אימץ מדיניות מבליגה ביחס לתביעות כנגד פוליטיקאים, נושאי משרה ציבורית ממשלתית ואנשי ציבור אחרים בגין נאומי שנאה כנגד המיעוט הערבי. הוועדה מציינת כי ישראל איננה יכולה לדחות טענה זו על סמך התייחסות לחופש הביטוי בלבד (סעיף 4 לאמנה).

על ישראל להגביר את מאמציה על מנת למנוע עבירות על רקע גזעי ונאומי שנאה ולהבטיח כי כל הוראות הדין הפלילי הרלוונטיות מיושמות באופן אפקטיבי. הוועדה מכירה בכך שמימוש הזכות לחופש הביטוי גורר חובות ואחריות מיוחדת, בפרט ביחס למחויבות שלא להפיץ רעיונות גזעניים. הוועדה ממליצה כי המדינה תנקוט באמצעים החלטיים כנגד נטיות ליצור

⁶ סעיף 376 לחוק העונשין, תשל"ז-1977.

⁷ תיקון 14 לחוק שירות התעסוקה, התשי"ט-1959 (תיקון מיום 6 לספטמבר 2004).

⁸ ככל הנראה הכוונה בלג"ץ 4542/02 עמותת קו לעובד ואח' נ' ממשלת ישראל ואח' (ניתן ביום 30.3.2006) – א.ל.

סטיגמות וסטריאוטיפים ולקטלג או לשים למטרה אנשים על בסיס גזע, צבע ומוצא לאומי או אתני, בעיקר על ידי פוליטיקאים. הוועדה חוזרת על המלצתה הכללית מספר 31 (2005) בדבר מניעת אפליה גזעית בהנהלת ובתפעול מערכת המשפט הפלילית⁹, ומבקשת מישראל להזכיר לתובעים הציבוריים את חשיבותה הכללית של הגשת כתבי אישום בגין מעשי גזענות, לרבות כל עבירה שנעשית ממניע גזעני.

30. הוועדה מציינת בדאגה מידע לפיו מספר גבוה של תלונות שהוגשו בידי ערביי ישראל, כנגד גורמי אכיפת חוק, לא זכו לטיפול הולם ואפקטיבי ולא נחקרו, וכן שמחלקת חקירות שוטרים במשרד המשפטים (מח"ש) אינה בלתי תלויה. הוועדה מצרה על כך שהמדינה לא השיבה לטענה זו כפי שנתבקשה, ולא סיפקה מידע באשר לשאלה האם האחראים להריגתם של 14 אזרחים ישראלים באוקטובר 2000 הועמדו לדין ונגזר עונשם (סעיפים 4, 5(א), 5(ב) ו-6 לאמנה).

בהתייחס להמלצתה הכללית מספר 31 (2005), על המדינה להבטיח לכל אדם הנתון לסמכות שיפוטה סעדים הולמים כנגד המבצעים אפליה על רקע גזעי או מעשים המבוצעים ממניע גזעני, ללא אפליה מכל סוג, בין אם התבצעו בידי יחידים ובין אם בידי נושאי משרה ציבורית במדינה, לרבות הזכות לפיצויים הולמים והוגנים בגין נזק. על המדינה להבטיח כי תלונות נרשמות באופן מידי ושחקירות מתבצעות ללא דיחוי ובאופן יעיל, עצמאי וללא משוא פנים.

31. הוועדה מציינת כי המדינה לא הקימה רשות מוסמכת לטיפול באפליה גזעית ולא מוסד עצמאי לאומי לזכויות אדם, בהתאם לעקרונות הנוגעים למעמד של מוסדות לאומיים לקידום והגנה על זכויות אדם (עקרונות פריז, החלטת המליאה הכללית 48/134, בנספח)¹¹ (סעיפים 2 ו-6 לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל לשקול הקמת מנגנון לאומי לתיקון עוולות שיפעל כרשות מוסמכת לטיפול באפליה גזעית או כמוסד עצמאי לאומי לזכויות אדם, בהתאם לעקרונות פריס.

ה'שטחים הכבושים'

32. הוועדה שבה וחוזרת על דאגתה מעמדת המדינה לפיה האמנה אינה חלה ב'שטחים הכבושים' וברמת הגולן. עמדה זו אינה עומדת בקנה אחד עם רוח האמנה ונוסחה, ואינה הולמת את המשפט הבינלאומי, כפי שנקבע על ידי בית הדין הבינלאומי (ICJ). הוועדה מביעה את חששה ביחס לטענת המדינה לפיה המדינה יכולה להבחין באופן חוקי בין אזרחי ישראל לפלסטינים המתגוררים ב'שטחים הכבושים' על בסיס אזרחות. הוועדה שבה ומדגישה כי ההתנחלויות הישראליות אינן חוקיות על פי המשפט הבינלאומי.

⁹ [http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/e3980a673769e229c1256f8d0057cd3d?Opendocument](http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/e3980a673769e229c1256f8d0057cd3d?Opendocument)

¹⁰ http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/docs/GC31Rev_En.pdf

¹¹ <http://www2.ohchr.org/english/law/parisprinciples.htm>

הוועדה ממליצה לישראל לבחון את עמדתה ופרשנותה למחויבותיה לפי האמנה בתום לב בהתאם למשמעותם הרגילה של המונחים בהקשרם, ולאור מטרות האמנה. כמו כן, הוועדה ממליצה לישראל להבטיח כי הפלסטינים נהנים ממלוא זכויות האדם שלהם, במסגרת האמנה, ללא אפליה הנובעת מאזרחות או מוצא לאומי.

33. הוועדה מציינת את החלטת בית המשפט העליון לפיה יש לשנות את תוואי גדר ההפרדה (במקור - The Wall - א.ל.) על מנת למנוע פגיעה בלתי מידתית באוכלוסייה הפלסטינית¹², אך עודנה מודאגת מכך שהמדינה בחרה להתעלם מחוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי (ICJ) בדבר ההשלכות החוקיות של בניית גדר ההפרדה ב'שטחים הכבושים' מ-2004¹³. לדעת הוועדה, גדר ההפרדה והמסטר שהיא יוצרת מעלים חששות ממשיים ביחס לאמנה, משום שמדובר בהפרה חמורה של מספר זכויות אדם של הפלסטינים המתגוררים בשטח הכבוש על ידי ישראל. הפרות אלו אינן ניתנות להצדקה כהכרח צבאי או צורך בביטחון לאומי או סדר ציבורי (סעיפים 2,3 ו-5 לאמנה).

הוועדה ממליצה לישראל לחדול מהקמת גדר ההפרדה ב'שטחים הכבושים', לרבות בתוך מזרח ירושלים ומסביב לה, לפרק את החלק שכבר נבנה ולפצות בגין כל הנזקים שהקמת גדר ההפרדה גרמה. הוועדה מוסיפה וממליצה למדינה לנקוט בצעדים על מנת לתת תוקף מלא לחוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי (ICJ) בדבר ההשלכות החוקיות של בניית גדר ההפרדה ב'שטחים הכבושים' מ-2004.

34. הוועדה מביעה חשש עמוק מכך שההגבלות המחמירות על חופש התנועה בתוך ה'שטחים הכבושים', אשר מכוונות כנגד קבוצה לאומית או אתנית מסוימת, ובפרט במעבר דרך גדר ההפרדה, מחסומים, כבישים שהגישה אליהם מוגבלת ומשטר ההיתרים, יצרו קושי והיו בעלות השפעה שלילית משמעותית על מימוש זכויות האדם בידי פלסטינים, ובפרט על זכויותיהם לחופש התנועה, חיי משפחה, עבודה, חינוך ובריאות. הוועדה מביעה דאגתה גם ביחס לעובדה שפקודת התנועה והנסיעה (הגבלת נסיעה ברכב ישראלי) (יהודה ושומרון), התשס"ו-2006¹⁴, האוסרת על ישראלים להסיע פלסטינים ברכביהם בהגדה המערבית, למעט תחת נסיבות מסוימות, הושהתה אך לא בוטלה (סעיפים 2,3 ו-5 לאמנה).

על המדינה לבחון שנית את האמצעים הללו על מנת להבטיח כי המגבלות על חופש התנועה אינן שיטתיות אלא זמניות וחריגות בלבד, אינן מיושמות באופן מפלה ואינן מובילות להפרדת קהילות. על המדינה להבטיח כי הפלסטינים נהנים מזכויות האדם המלאות שלהם, לרבות זכותם לחופש תנועה, חיי משפחה, עבודה, חינוך ובריאות.

¹² ר' למשל - בג"ץ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק ואח' נ' ממשלת ישראל ואח' (פורסם ביום 30.6.2004); בג"ץ 7957/04 מרעבה נ' ראש ממשלת ישראל ואח' (פורסם ביום 15.9.2005).

¹³ Advisory Opinion of the International Court of Justice (ICJ) on the Legal Consequences of the Construction of the Wall in the Occupied Palestinian Territories, 2004.

¹⁴ צו בדבר הוראות בטחון (יהודה ושומרון) (מס' 378), התש"ל-1970 הוראות בדבר תנועה ותעבורה (הגבלת נסיעה ברכב ישראלי)

35. הוועדה מציינת בדאגה כי ב'שטחים הכבושים', ישנם חוקים, מדיניות ומנהגים שונים ביחס לפלסטינים מחד גיסא ולישראלים מאידך גיסא. הוועדה מביעה דאגה במיוחד ממידע לפיו קיימת חלוקה בלתי שוויונית של מקורות מים, לרעת הפלסטינים, ביחס להרס הבלתי מידתי של בתי הפלסטינים וביחס להחלת חוקים פליליים שונים המובילים למעצרים ממושכים ועונשים מחמירים יותר כלפי פלסטינים מאשר כלפי ישראלים, בגין ביצוע אותן עבירות (סעיפים 2,3 ו-5 לאמנה).

על ישראל להבטיח נגישות שווה למקורות מים לכל ללא כל אפליה. הוועדה חוזרת על קריאתה לעצור הריסת נכסים ערביים, במיוחד במזרח ירושלים ולכבד זכויות קנייניות ללא קשר למוצא האתני או הלאומי של הבעלים. על אף שייתכן שמשטר משפטי שונה חל על ישראלים המתגוררים ב'שטחים הכבושים' ועל פלסטינים, על המדינה להבטיח כי עבירות זהות נשפטות באופן שווה, ללא התחשבות באזרחותו של העבריין.

36. הוועדה מודאגת מהחפירות סביב מסגד אל-אקצא ומתחתיו, והאפשרות לנזק בלתי הפיך שעשוי להיגרם לו (סעיפים 5(ד)(7), 5(ה)(6) ו-7 לאמנה).

הוועדה מדגישה את חשיבותו התרבותית והדתית של מסגד אל-אקצא עבור תושבי ה'שטחים הכבושים', ומפצירה בישראל להבטיח כי החפירות במסגד תתבצענה מבלי לפגוע בשום מקרה במסגד ומבלי למנוע גישה אליו.

37. הוועדה מביעה חשש מגילויי האלימות המתמשכים של המתנחלים היהודים, ובפרט באזור חברון.

הוועדה ממליצה למדינה להגביר את מאמציה להגן על פלסטינים מפני אלימות כזאת. על המדינה להבטיח שתקריות כאמור נחקרות במהירות, בשקיפות ובאופן בלתי תלוי, שהמבצעים יועמדו לדין ויוענשו, ושלנפגעים תהיה גישה לסעדים.

38. הוועדה ממליצה למדינה לאשרר את התיקונים לסעיף 8, פסקה 6 לאמנה, אשר נכנסו לתוקף ב-15 לינואר 1992¹⁵ בפגישה הארבע עשרה של המדינות החברות באמנה, ואושרו גם בעצרת הכללית בהחלטתה מספר 47/111¹⁶. בהקשר זה, הוועדה מצטטת את החלטת העצרת הכללית מספר 57/194¹⁷, שהתקבלה ב-18 לדצמבר 2002, לפיה העצרת הכללית מפצירה בתוקף במדינות החתומות על האמנה להאיץ את תהליכי האשרור המדינתיים ביחס לתיקון ולהודיע למזכיר הכללי של האו"ם במהרה ובכתב על הסכמתן לתיקון. פנייה דומה התבצעה על ידי העצרת הכללית בהחלטתה מספר 58/160¹⁸ שהתקבלה ב-22 לדצמבר, 2003.

¹⁵ http://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-2-a&chapter=4&lang=en

¹⁶ <http://www.unhcr.ch/Huridocda/Huridoca.nsf/0/039e3f122476ccdb8025687900633ab3?Opendocument>

¹⁷ <http://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=4&ved=0CEIQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.worldlii.org%2Fint%2Fother%2FUNGARsn%2F2002%2F262.pdf&ei=yOtmT5bQEckG4gSQ75GsCw&usg=AFQjCNED5Puzgj3DxN0advmvJL7bSjmysw>

¹⁸ <http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?Open&DS=A/RES/58/160&Lang=E>

39. הוועדה מציינת כי ישראל לא הצהירה את ההצהרה האופציונלית לפי סעיף 14 לאמנה, ומפצירה בה לשקול לעשות כן.
40. הוועדה ממליצה שהדו"חות הבאים יופצו בקרב הציבור בישראל הן בעברית והן בערבית, בעת הגשתם, וכי מסקנות הוועדה יפורסמו באותו אופן, בעברית ובערבית.
41. הוועדה ממליצה כי במסגרת הכנת הדו"ח התקופתי הבא, יתקיים תהליך היוועצות נרחב עם ארגוני החברה האזרחית, העוסקים במאבק באפליה גזעית.
42. הוועדה מזמינה את ישראל להגיש את מסמך הליבה בהתאם לדרישות לכתיבת מסמך ליבה משותף, המנויות בכללי הדיווח האחידים, כפי שאושרו לאחרונה על ידי גופי אמנות זכויות האדם (HRI/MC/2006/3¹⁹ ו-Corr. 1²⁰).
43. על ישראל להגיש מידע אודות יישום ההמלצות המנויות בסעיפים 20, 22, 25 ו-34 שלעיל, תוך שנה, וזאת בהתאם לכללי הפרוצדורה של הוועדה, בסעיפים 1 ו-65. הוועדה מודעת לכך כי יתכן שהסוגיה המוצגת בסעיף 22 לא תיפתר תוך שנה, אך מבקשת הערות מטעם המדינה ביחס לחששות שהביעה הוועדה, וכן מידע בנוגע לצעדים הראשוניים שנקטה המדינה על מנת ליישם את המלצות הוועדה.
44. הוועדה ממליצה למדינה להגיש את הדו"ח ה-14, ה-15 וה-16, במסמך אחד, עד ל-2 בפברואר 2010, וכי מסמך זה יהיה מעודכן ויתייחס לכלל הסוגיות שהועלו במסקנות המסכמות הנוכחיות.

¹⁹ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/419/42/PDF/G0641942.pdf?OpenElement>

²⁰ [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/064bc18a2428a6d6c125716f004add6e?Opendocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/064bc18a2428a6d6c125716f004add6e?Opendocument)